

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

เนื่องจากรัฐบาลมีหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารกิจการในด้านต่างๆ ของประเทศ เช่น การป้องกันประเทศ การรักษาความสงบภายใน การส่งเสริมรายได้ของประชาชน และการให้สวัสดิการเพื่อสังคม เป็นต้น ในการทำหน้าที่ดังกล่าว ในแต่ละปีนั้น รัฐบาลจะต้องใช้จ่ายจำนวนมาก ซึ่งรายได้หลักของรัฐบาลมาจากภาษีอากรของประชาชน และในการจัดเก็บภาษีอากรนั้นรัฐบาลได้เน้นด้านเก็บภาษีอย่างยุติธรรม และเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมมากที่สุด โดยการที่จะมีระบบการจัดเก็บภาษีดังกล่าวข้างต้นอย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องมียุทธศาสตร์การจัดเก็บที่ดีเป็นแนวทางในการกำหนดการจัดเก็บภาษีแต่ละประเภท

เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม (2537) ได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์สำคัญในการจัดเก็บภาษีที่ดีควรมี 7 ประการคือ หลักของความแน่นอน (certainty) หลักของการประหยัด (low compliance and collection costs) หลักของความเสมอภาค (equity) หลักของการยอมรับ (acceptability) หลักของการเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ (enforceability) หลักของการทำรายได้ (productivity) หลักของการยืดหยุ่น (flexibility)

หลักของความแน่นอน (certainty) กฎหมายที่ใช้ในการเก็บภาษีทุกประเภทต้องมีความแน่นอน และชัดเจนในเรื่องของฐานภาษี อัตราภาษี และวิธีการที่จัดเก็บภาษี ทำให้ผู้เสียภาษีมีความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีที่ต้องเสีย และจัดเก็บได้ง่ายขึ้น

หลักของการประหยัด (low compliance and collection costs) ภาษีแต่ละประเภทที่จัดเก็บจะต้องเป็นภาระแก่ผู้เสียภาษีน้อยที่สุด แล้วเสียค่าใช้จ่ายในการบริหารการจัดเก็บไม่ได้ทำให้ผลผลิตประชาชาติเพิ่มขึ้นหากแต่ทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรของสังคมไปในทางสูญเปล่า

หลักของความเสมอภาค (equity) เป็นหัวใจสำคัญของระบบภาษีที่ดี เพื่อให้เกิดความยุติธรรมในการเสียภาษีของผู้เสียภาษีทุกคน

หลักของการยอมรับ (acceptability) ซึ่งการจัดเก็บภาษีจะทำได้ง่าย ถ้าหากประชาชนให้ความร่วมมือในการเสียภาษี อย่างไรก็ตามการที่ประชาชนจะให้ความร่วมมือในภาษีอากรที่จะจัดเก็บต้องได้รับการยอมรับจากประชาชนด้วย

หลักของการเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ (enforceability) ของระบบภาษีที่ดีนั้น ภาษีที่จัดเก็บต้องสามารถจัดเก็บอย่างได้ผลในทางปฏิบัติ

หลักของการทำรายได้ (productivity) ภาษีที่ดีสำหรับรัฐบาลนั้น ควรเป็นภาษีที่สามารถนำรายได้ให้แก่รัฐบาลเป็นอย่างดี ถือเป็นภาษีที่มีฐานใหญ่ และฐานของภาษีขยายตัวได้อย่างรวดเร็วตามความเจริญทางเศรษฐกิจ ซึ่งทำให้รัฐบาลได้รับรายได้จากภาษีอากรนั้นได้มาก โดยไม่ต้องเพิ่มอัตราการจัดเก็บภาษีนั่น

หลักของความยืดหยุ่น (flexibility) ภาษีที่ดีควรเป็นภาษีที่มีความยืดหยุ่น สามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจของประเทศ

ในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ณ ที่จ่ายสำหรับเงินได้ประเภทเงินเดือน ค่าจ้างของหน่วยราชการ ยังมีการหักภาษีไว้ผิดพลาดคลาดเคลื่อน หรือไม่ถูกต้องครบถ้วน เนื่องจากสาเหตุผู้หักภาษี ณ ที่จ่าย คำนวณผิดพลาด เนื่องจากวิธีการคำนวณค่อนข้างละเอียดเจ้าหน้าที่อาจมีความรู้ความเข้าใจไม่เพียงพอ ผู้ถูกหักภาษีให้ข้อมูลที่ไม่ตรงกับข้อเท็จจริง หรือแจ้งไปยังผู้หักให้หักตามที่ตนเองพอใจ ซึ่งปัญหาดังกล่าวทำให้ไม่สามารถมีรายได้เข้าคลังอย่างสม่ำเสมอ และหักสิ้นปีผู้มีเงินได้มีภาษีที่ต้องชำระเป็นจำนวนมาก เนื่องจากหักภาษี ณ ที่จ่ายไว้ในแต่ละเดือนเป็นจำนวนเงินที่น้อย ทำให้เกิดการหลีกเลี่ยงภาษีได้

ฉะนั้น เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้มีหน้าที่หักภาษี ณ ที่จ่าย ได้ดำเนินการหักภาษีไว้และนำส่งกรมสรรพากรได้ถูกต้องครบถ้วน กรมสรรพากรจึงได้จัดทำโปรแกรมคำนวณภาษีจากเงินได้ของข้าราชการและลูกจ้างในแต่ละเดือนไว้ถูกต้อง และเมื่อถึงเดือนธันวาคม โปรแกรมจะต้องทำการปรับปรุงยอดภาษีให้พอดี โดยเมื่อนำมาคำนวณภาษีทั้งปีจะมีภาษีที่ต้องชำระเท่ากับภาษีที่ได้หักและนำส่งไว้แล้ว ซึ่งจะเป็นการลดภาระในการขอคืนภาษีของผู้มีเงินได้ และลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการคืนภาษีของกรมสรรพากร และสิ่งที่สำคัญประการหนึ่งในการจัดทำโปรแกรมมุ่งหวังให้ทุกหน่วยงานสามารถนำไปใช้งานได้กับเครื่องคอมพิวเตอร์ (PC) ของสำนักงานได้ทันที โดยคำนึงถึงความสะดวก ง่ายต่อการติดตั้งและใช้งาน และในกรณีที่หน่วยงานมีข้อมูลงานเงินเดือนอยู่แล้ว สามารถนำข้อมูลเข้ามาใช้กับโปรแกรมได้โดยไม่ต้องบันทึกข้อมูลซ้ำ

อีกครั้ง โดยหน่วยงานก็จะต้องจัดเตรียมข้อมูลตามรูปแบบข้อมูล (Format กลาง) ที่กรมสรรพากร กำหนดให้โปรแกรมยังสามารถประมวลผลข้อมูลภาษีของแต่ละเดือนออกเป็นแบบ ภ.ง.ด.1, 1ก, 1ก พิเศษ และ ภ.ง.ด.91 ได้

การใช้โปรแกรมคำนวณภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายของกรมสรรพากร เริ่มมีการใช้เมื่อปี 2546 จากการใช้โปรแกรม ดังกล่าวพบว่า มีปัญหาดังนี้

ในด้านเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่เป็นผู้หักภาษี ณ ที่จ่าย ยังขาดความรู้ความเข้าใจด้านการหัก ณ ที่จ่าย ทำให้ป้อนข้อมูลผิดพลาด ขาดความรู้ในด้านคอมพิวเตอร์และในบางครั้งการประมวลผลข้อมูลล่าช้า ซึ่งจะเกิดในกรณีที่จำนวนพนักงานในหน่วยงานมีจำนวนมาก จากปัญหาดังกล่าวที่ใช้และไม่ใช้โปรแกรมอย่างต่อเนื่อง และส่งเจ้าหน้าที่จากสำนักงานสรรพากรพื้นที่ที่รับผิดชอบเข้าไปดูแลอย่างใกล้ชิด เนื่องจากกรมสรรพากรเห็นว่า การใช้โปรแกรมการคำนวณภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย ช่วยให้การหักและนำส่งภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายเป็นไปอย่างถูกต้อง ครบถ้วนมากกว่าการไม่ใช้โปรแกรมคำนวณภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย

ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาถึงการวิเคราะห์ต้นทุนส่วนเพิ่มและรายรับส่วนเพิ่มในการตัดสินใจเลือกใช้โปรแกรมคำนวณภาษีหัก ณ ที่จ่ายเงินได้ค่าจ้างของหน่วยราชการ ในท้องที่สรรพากรพื้นที่เชียงใหม่ 2 เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาใช้เป็นแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงระเบียบ วิธีปฏิบัติของกรมสรรพากร เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพข้อเท็จจริงในการปฏิบัติของผู้ประกอบการและเพื่อให้การดำเนินการของกรมสรรพากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลอย่างเต็มที่

การหักภาษี ณ ที่จ่าย เป็นวิธีการเสียภาษีวิธีหนึ่งของผู้มีเงินได้ โดยกฎหมายกำหนดให้ผู้จ่ายเงินได้ ทำหน้าที่คำนวณหักเงินซึ่งตนมีหน้าที่จ่ายให้แก่ผู้รับเงินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนด แล้วนำเงินนั้นส่งแก่รัฐบาล เงินที่ได้หักและนำส่งดังกล่าวถือเป็นเครดิตภาษีในการเสียภาษีของผู้รับเงินเมื่อถึงกำหนดเวลายื่นแบบแสดงรายได้ ทั้งนี้เพื่อบรรเทาภาระการเสียภาษีให้แก่ผู้รับเงินได้ที่จะไม่ต้องเสียภาษีเงินได้ในคราวเดียวกันเป็นจำนวนมาก เมื่อถึงกำหนดเวลายื่นรายการเสียภาษี แต่ให้เสียภาษีเป็นคราวๆ ไปทีละน้อยตามจำนวนเงินที่ได้รับแต่ละคราว ให้รัฐบาลมีรายได้เข้าคลังอย่างสม่ำเสมอ สามารถใช้จ่ายเงินในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้อย่างราบรื่น อันก่อให้เกิดสภาพคล่อง ลดภาระการเงินตั้งตัวในระบบเศรษฐกิจของประเทศลดแรงกดดันในการหลีกเลี่ยงหรือพยายามหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากร และลดภาระหน้าที่ในการตรวจสอบภาษีหรือการติดตามจัดเก็บในภายหลัง

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาถึงต้นทุนส่วนเพิ่มและผลตอบแทนส่วนเพิ่มของการใช้โปรแกรมคำนวณภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย ของหน่วยราชการ ในห้องที่สำนักงานสรรพากรพื้นที่เชียงใหม่ 2
- 2) เพื่อศึกษาถึงทัศนคติในการใช้โปรแกรมคำนวณภาษีหัก ณ ที่จ่าย ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงปัญหาอุปสรรคในการใช้โปรแกรมคำนวณภาษีหัก ณ ที่จ่าย

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการศึกษาเป็นเครื่องชี้วัดถึงการบริหารจัดเก็บภาษีเงินได้ หัก ณ ที่จ่าย ซึ่งใช้เป็นข้อมูลและแนวทางในการส่งเสริมให้มีการขอใช้โปรแกรมคำนวณภาษีหัก ณ ที่จ่าย มากขึ้นและเป็นแนวทางในการปรับปรุงและประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่ใช้โปรแกรมได้มีความรู้ความเข้าใจในขอบเขตของการปฏิบัติตามแนวทางของกรมสรรพากรรวมถึงเสนอแนะปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลในการแก้ไข ปรับปรุง เพื่อปฏิบัติต่อไป

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้ ทำการศึกษากลุ่มประชากร ซึ่งเป็นหน่วยงานที่อยู่ในเขตความรับผิดชอบ ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่เชียงใหม่ 2 ที่ตั้งภูมิกาเบิกเงินจากคลัง ประกอบด้วย

- (1) พัฒนาชุมชนอำเภอฝาง
- (2) โรงเรียนสันกำแพง
- (3) องค์การบริหารส่วนตำบลหนองหาร
- (4) เทศบาลตำบลสันทรายหลวง
- (5) เทศบาลตำบลเวียงผาง
- (6) กองกำกับการตำรวจชายแดนที่ 33
- (7) สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านเชียงใหม่
- (8) สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านเวียงพิงค์
- (9) องค์การบริหารส่วนตำบลหนองจ้อม
- (10) ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาการเด็กภาคเหนือ
- (11) ศูนย์พัฒนาปิโตรเลียมภาคเหนือ
- (12) มหาวิทยาลัยแม่โจ้
- (13) สำนักงานพัฒนาปิโตรเลียมภาคเหนือ

- (14) องค์การสวนพฤกษศาสตร์
- (15) ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์เชียงใหม่
- (16) ศาลอำเภอฝาง
- (17) เรือนจำฝาง
- (18) ศูนย์บำบัดยาเสพติด
- (19) เทศบาลต้นเปา
- (20) โรงพยาบาลดารารัศมี
- (21) กองกำกับการตำรวจภูธรเชียงใหม่
- (22) แขวงทางหลวงเชียงใหม่ที่ 3
- (23) สำนักงานสรรพากรพื้นที่เชียงใหม่ 2
- (24) สำนักงานสรรพากรสาขาฝาง
- (25) ศูนย์วิจัยพืชไร่เชียงใหม่
- (26) วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี
- (27) สถานแรกรับคนไร้ที่พึ่งสันมหาพน
- (28) ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการ
- (29) สถานสงเคราะห์คนชรา วัยทองนิเวศน์
- (30) สำนักงานสาธารณสุขอำเภอฝาง
- (31) ที่ทำการปกครองอำเภอฝาง
- (32) สำนักงานเกษตรอำเภอฝาง
- (33) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่
- (34) องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สาว
- (35) วิทยาลัยอาชีพฝาง
- (36) องค์การบริหารส่วนตำบลท่าตอน
- (37) องค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาวาง
- (38) โรงเรียนฝางชนูปถัมภ์
- (39) อัยการจังหวัดประจำศาลจังหวัดฝาง
- (40) สถานีตำรวจภูธรอำเภอฝาง
- (41) โรงเรียนแม่อาววิทยาคม
- (42) สำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงใหม่

- (43) ศูนย์บริการวิชาการด้านพืชและปัจจัยการผลิตเชียงใหม่
- (44) เทศบาลตำบลแม่ฮาย
- (45) เทศบาลตำบลไชยปราการ
- (46) โรงเรียนธารประพานนคราห์
- (47) โรงเรียนไชยปราการ
- (48) โรงเรียนแมริมิวิทยาคม
- (49) องค์การบริหารส่วนตำบลสันกลาง
- (50) องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปูคา
- (51) องค์การบริหารส่วนตำบลออนใต้
- (52) องค์การบริหารส่วนตำบลร้องวัวแดง
- (53) องค์การบริหารส่วนตำบลแซ่ข้าง
- (54) ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน
- (55) โรงพยาบาลนครพิงค์
- (56) สำนักงานสรรพสามิต
- (57) วิทยาลัยเทคนิคสันกำแพง
- (58) ด้านศุลกากรเชียงใหม่
- (59) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 2
- (60) เทศบาลตำบลแม่ข่า
- (61) องค์การบริหารส่วนตำบลเวียง
- (62) องค์การบริหารส่วนตำบลสันทราย
- (63) องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุน
- (64) องค์การบริหารส่วนตำบลแม่อน

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

ไม่ใช่โปรแกรม หมายถึงการคำนวณภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายโดยวิธีเดิม (ด้วยมือ)

ใช้โปรแกรม หมายถึงการคำนวณภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย โดยใช้โปรแกรมของกรมสรรพากร โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์

ภาษีหัก ณ ที่จ่าย หมายถึงภาษีที่ผู้จ่ายเงินได้ที่จ่ายจากเงินเดือน ค่าจ้าง ตามมาตรา 40 (1) แห่งประมวลรัษฎากร ต้องทำการหักจากผู้มีเงินได้และนำส่งกรมสรรพากร

เงินได้ หมายถึงเงิน ทรัพย์สินซึ่งอาจคิดคำนวณได้เป็นเงินที่ได้รับจริง ผลประโยชน์ที่อาจคิดคำนวณเป็นตัวเงินได้ในปีภาษี โดยใช้เกณฑ์เงินสด รวมถึง เงินภาษีอากรที่ผู้จ่ายเงินหรือผู้อื่นออกแทนให้ และยังรวมถึงเครดิตภาษีตามที่กฎหมายกำหนด

หน่วยราชการ หมายถึงส่วนราชการ องค์การของรัฐ และรัฐวิสาหกิจต่างๆ ที่มีหน้าที่หักภาษี ณ ที่จ่าย

ภาษีอากร หมายถึงภาษีอากรที่จัดเก็บตามประมวลรัษฎากรหรือตามกฎหมายอื่นที่กรมสรรพากรมีหน้าที่จัดเก็บและให้ความหมายถึงค่าธรรมเนียมหรือเงินรายรับอื่น และเงินรายได้ของราชการส่วนท้องถิ่นที่กรมสรรพากรจัดเก็บตามกฎหมายแต่ไม่รวมถึง ภาษีมูลค่าเพิ่มตามประมวลรัษฎากร และภาษีอากรที่กรมศุลกากรมีหน้าที่จัดเก็บเพื่อกรมสรรพากร

บุคคลธรรมดา หมายถึงบุคคลที่มีชีวิต โดยสภาพบุคคลย่อมเริ่มแต่เมื่อคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารกและสิ้นสุดลงเมื่อถึงแก่ความตาย (มาตรา 15 ป.พ.พ.)

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เป็นภาษีทางตรงจัดเก็บจากบุคคลธรรมดาหรือหน่วยภาษีตามที่กฎหมายกำหนดขึ้น และมีรายได้เกิดขึ้นในช่วงปีที่ผ่านมา

แหล่งเงินได้ หมายถึงแหล่งที่มาของเงินได้ ซึ่งแบ่งได้เป็นเงินได้จากแหล่งในประเทศและนอกประเทศ

ภ.จ.ด.91 หมายถึงแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาประจำปี สำหรับผู้มีเงินได้เฉพาะ เงินได้ตามมาตรา 40 (1) เพียงอย่างเดียว

เงินได้พึงประเมิน หมายถึงเงินได้อันเข้าลักษณะพึงเสียภาษีนี้ เงินได้ที่กล่าวให้
หมายความถึงทรัพย์สิน หรือประโยชน์อย่างอื่นที่ได้รับ ซึ่งอาจคิดคำนวณได้เป็นเงิน เงินค่าภาษี
อากรที่ผู้จ่ายเงินหรือผู้อื่นออกแทนให้สำหรับเงินได้ประเภทต่างๆ ตามมาตรา 40 และเครดิตภาษี
ตามมาตรา 47 ทวิ ด้วย

ผู้มีหน้าที่เสียภาษี หมายถึงผู้มีหน้าที่ยื่นแบบแสดงรายการภาษีทุกประเภทภาษี ผู้มี
หน้าที่นำส่งภาษีและผู้มีหน้าที่หักภาษี ณ ที่จ่าย ซึ่งได้ว่าจ้างให้สำนักงานบัญชีตัวแทนเป็นผู้ทำ
บัญชีและแต่งตั้งให้สำนักงานบัญชีตัวแทนดังกล่าวเป็นตัวแทนในการยื่นแบบแสดงรายการในนาม
ของผู้มีหน้าที่เสียภาษี

แบบแสดงรายการภาษี หมายถึงแบบนำส่งภาษีและแบบยื่นรายการภาษีเงินได้หัก
ณ ที่จ่าย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved